

Dr hab. Marian Kozaczka, prof. KUL

Rozwój specjalnych stref ekonomicznych

w województwie dolnośląskim do 2008 r.

Development of Special Economic Zones
in Lower Silesia Province until 2008

UWAGI WSTĘPNE

Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) należą do licznej rodziny stref uprzywilejowanych i stanowią ważny instrument polityki ekonomicznej. Ich rodowód jest bardzo odległy gdyż idea ich tworzenia jako wydzielonych obszarów na terenie państwa miała miejsce jeszcze w czasach starożytnych. Wraz z upływem czasu następował ich ewolucja, zmieniały się rodzaje zachęt stosowanych na ich terenie, zmianom ulegała też ich definicja. Aktualnie według Międzynarodowej Organizacji Pracy, SSE to obszary przemysłowe na terenie, których stosuje się specjalne zachęty dla inwestorów, a ich działalność produkcyjna polega na przetwarzaniu materiałów i ich późniejszym eksporcie¹.

Z kolei w ustawie o SSE w Polsce z dnia 20 października 1994 r. zapisano, że „stre-

fą” jest „wyodrębniona zgodnie z przepisami ustawy niezamieszkała część terytorium Rzeczypospolitej, na terenie której może być prowadzona działalność gospodarcza na zasadach określonych ustawą”². W sumie uwzględniając te i inne definicje należy stwierdzić, że SSE to obszary na których działalność gospodarcza prowadzona jest na preferencyjnych warunkach, w celu zagospodarowania zasobów naturalnych, infrastruktury technicznej, i wdrażania nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych.

Obecnie SSE istnieją w wielu krajach świata, zarówno w państwach wysoko rozwiniętych jak i w krajach rozwijających się. W państwach rozwiniętych gospodarczo strefy służą ściśle określonym celom, rozwojowi technologii, nowych gałęzi produkcji, restrukturyzacji regionów pozostających w tyle w stosunku do innych terenów.

¹ A. Bazydło, M. Smętkowski, *Specjalne strefy ekonomiczne - światowe zróżnicowanie instrumentu, (W:) Polskie specjalne strefy ekonomiczne-zamierzenia i efekty*, praca zbiorowa pod red. E. Kryńskiej, Warszawa 2000, s. 21.

² Ustawa z dnia 20 października 1994 r o specjalnych strefach ekonomicznych. Dz. U. 1994, nr 123, poz. 600.

W ich otoczeniu przeważnie tworzone są inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne, działają liczne firmy z sektora usług, nieruchomości i pośrednictwa finansowego. Innym celom służą SSE w krajach rozwijających się, gdyż głównym motywem ich tworzenia jest dążenie do wzrostu zatrudnienia, przyciągnięcia inwestorów, kapitałów zagranicznych, nowych technologii, metod zarządzania, zaktywizowanie regionalnej przedsiębiorczości i eksportu. W krajach rozwijających się SSE działają zazwyczaj na zasadzie enklaw obejmujących 200-1000 ha powierzchni³.

Stosunkowo późno SSE upowszechniły się w krajach Europy Środkowowschodniej. Przez kilkadziesiąt lat kraje te pozostawały w zależności od ZSRR i dopiero po odzyskaniu suwerenności mogły prowadzić samodzielną politykę wewnętrzną i zagraniczną. Jak nadmieniono w Polsce ustawa o tworzeniu SSE została uchwalona przez Sejm w 1994 r., na Łotwie w 1997r⁴., na Słowenii w 1998 r⁵., a na Ukrainie pierwsza SSE Zakarpacie została utworzona w końcu 1998 r⁶.

W Polsce pierwsza SSE utworzona została w Mielcu w 1995 r. i jej zasadniczym celem było pozyskanie kapitału zagranicznego, nowych technologii, dywersyfikacja produkcji i rozwiązanie regionalnych problemów społeczno-gospodarczych związanych z dużym bezrobociem.

W pierwszym okresie istnienia strefa ta rozwijała się dość sprawnie. Już na początku 1996 r. przygotowane zostały warunki prawne i organizacyjne do przyjęcia inwestorów. W tym roku po przetargach i rokowaniach wydano w strefie 19 zezwoleń na działalność gospodarczą podmiotom reprezentującym kapitał polski i zagraniczny, a w dalszych latach liczba zezwoleń nadal rosła⁷.

Dobre efekty funkcjonowania tej strefy zmobilizowały władze państwowe do tworzenia dalszych tego typu obszarów. W połowie 1996 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenia o utworzeniu SSE w województwie katowickim i SSE w województwie suwalskim⁸.

Ostatnie województwo było słabo uprzemysłowione i nie należało do liczących się

³ M. Kozaczka, *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce 1995-2007*, Lublin 2007, s. 19.

⁴ Specjalne strefy ekonomiczne na Łotwie, <http://www.poltrade.lv>, <http://www.Liepaja-sez.lv>

⁵ Specjalne strefy ekonomiczne na Słowenii, <http://www.pl-brh.si>

⁶ W. Gonczarow, A. Sbitniew, *Specjalne strefy ekonomiczne na Ukrainie (W:) „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa”*, Warszawa 2000, nr 7, s. 29

⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustanowienia specjalnej strefy ekonomicznej w Mielcu. Dz. U. 1995, nr 107, poz. 526; *Dziesięć lat doświadczeń pierwszej polskiej specjalnej strefy ekonomicznej*, pod red. B. Domańskiego i K. Gwosdza, Kraków 2005, s. 57; M. Kozaczka, *Rozwój specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 1995-2005, (W:) Społeczeństwo i Rodzina. Stalowowlskie Studia KUL*, Stalowa Wola 2007, nr 11, s. 43-46.

⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca w sprawie utworzenia specjalnej strefy ekonomicznej w województwie katowickim. Dz. U. 1996, nr 88, poz. 397; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca w sprawie utworzenia specjalnej strefy ekonomicznej w województwie suwalskim, Dz. U. 1996, nr 93, poz. 421.

regionów gospodarczych kraju. PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosił w nim tylko 75% średniej krajowej, a stopień urbanizacji 57% przy średniej krajowej wynoszącej 62%. Województwo to było położone peryferyjne i mało atrakcyjnie dla prowadzenia działalności gospodarczej. Utworzenie więc na jego terenie SSE było w pełni uzasadnione i ze względów mikroekonomicznych, gdyż na niski poziom jego rozwoju nakładała się niekorzystna struktura zatrudnienia. W województwie tym najwięcej osób pracowało w rolnictwie (około 40%), a przemysł był słabo zróżnicowany branżowo. W założeniu strefa miał zahamować i zmienić ten stan rzeczy, oraz ograniczyć wysokie bezrobocie, które w końcu 1995 r. w województwie suwalskim wynosiło 27,3%⁹.

Ogółem do 1997 r. w Polsce powstały tylko 3 SSE. Skromna ich liczba w pewnym stopniu warunkowana była i słabym napływem kapitału zagranicznego do Polski. Niebagatelna rolę odgrywały też i niejasne stosunki własnościowe, nieporadność kolejnych rządów w reformowaniu gospodarki i restrukturyzacji przemysłu ciężkiego. Kwestie te były jednak stopniowo przełamywane i napływ kapitałów obcych był coraz większy. Już w 1995 r. zagraniczne inwestycje w Polsce wynosiły 2,5 mld \$, w 1997r. przekroczyły 6,6 mld \$, a w 1998 r.-10 mld \$. Duży napływ kapitałów obcych nastąpił w województwach południowo-zachodnich Polski¹⁰.

TWORZENIE STREF EKONOMICZNYCH W POLSCE POŁUDNIOWO-ZACHODNIEJ

Przed 1999 r. w Polsce południowo-zachodniej położone były 3 województwa: jeleniogórskie, legnickie i wałbrzyskie. Pierwsze od zachodu graniczyło z Niemcami, a od południa z Czechami i w końcu 1997 r. zajmowało 4 379 km², (1,4% powierzchni kraju) i liczyło 524,5 tys. mieszkańców. Na jego terenie było 25 miast zamieszkałych przez 66,9% ludności województwa. Największe miasto województwa Jelenia Góra liczyło wówczas 93,5 tys. mieszkańców, Bolesławiec – 44,4 tys. Zgorzelec – 36,8 tys. Lubań – 24,4 tys. Kamienna Góra – 23,6 tys. Bogatynia – 20 tys. i Kowary – 12,9 tys. Największe znaczenie w województwie miał przemysł paliwowo-energetyczny, lekki, elektromaszynowy i chemiczny. W 1995 r. z województwa pochodziło 53,1% krajowej produkcji tkanin lnianych i konopnych, 18,9% węgla brunatnego, 12,6% tkanin bawełnianych i bawełnopodobnych i 7% energii elektrycznej¹¹.

Wraz z postępującą transformacją społeczno-gospodarczą kraju już w połowie lat 90-tych sytuacja ekonomiczna wielu zakładów województwa stawała się coraz trudniejsza. Zawężające się rynki zbytu na tkaniny bawełniane i lniane, spadek eksportu, narastający import podobnych wyrobów lecz o niższej cenie, mocno obniżyły

⁹ Rocznik Statystyczny (RS) 1996, s. 135.

¹⁰ J. Majcherek, *Pierwsza dekada III Rzeczypospolitej 1989-1999*, Warszawa 1999, s. 83-91.

¹¹ *Encyklopedia Geograficzna Świata. T. X. Polska*, Kraków 1997, s. 374-375.

dochody wielu zakładów. Niemal wszystkie zakłady trudności finansowe starały się powstrzymać przez redukcję zatrudnienia, sprzedaż zbędnego majątku, ośrodków wczasowych i wypoczynkowych. Przedsięwzięcia te przeważnie tylko na pewien czas nieco poprawiały ich kondycję finansową i dalsze redukcje zatrudnienia stawały się niezbędne. W końcu 1995 r. zarejestrowanych bezrobotnych w województwie jeleniogórskim było już 41 tys., co stanowiło 19,6 % osób czynnych zawodowo¹².

Zbliżona sytuacja powstała w województwie legnickim zajmującym 4 037 km² (1,3% powierzchni kraju) i liczącym w 1995 r. 523,6 tys. mieszkańców. Na jego terenie było 11 miast zamieszkałych przez 70,8% ludności. Ważniejsze miasta województwa w końcu 1995 r. liczyły: Legnica– 107,9 tys. mieszkańców, Lubin-83,4 tys., Głogów-74,6 tys. Jawor-25,8 tys. Polkowice-21,8 tys., Złotoryja-17,6 tys. osób. Z województwa legnickiego w nadmienionym roku pochodziło 100% krajowej produkcji miedzi elektrolitycznej, 14,9% bielizny osobistej z dzianin, 6,4% obuwia, 4,3 % odlewów stalowych, 2,6% środków czystości, 2,6% maszyn, urządzeń i narzędzi rolniczych dla gospodarki leśnej, 2,4% cukru. Również i w tym województwie na skutek napływu zagranicznych wyrobów, i coraz większej konkurencji na światowych rynkach miedzi elektrolitycznej, sytuacja na rynku pracy stawał się coraz trudniej-

sza. Szczególnie w trudnej sytuacji znaleźli się pracownicy branży miedziowej z uwagi na fakt wąskiej specjalizacji zdominowanej ponadto zawodowym lub średnim wykształceniem. Z braku rozwiniętych usług i alternatywnych miejsc pracy zwalniani pracownicy tej branży mieli ograniczone możliwości odnalezienia się w nowych warunkach ekonomicznych. W końcu 1995 r. rejestrowane bezrobocie w województwie legnickim przekroczyło 44,5 tys. osób, co stanowiło 19,1% ogółu pracowników¹³.

Jeszcze trudniejsza sytuacja powstała w województwie wałbrzyskim, które od południa sąsiadowało z Czechami. W połowie lat 90-tych w województwie tym zajmującym 4 168 km² (1.3% powierzchni kraju) i zamieszkałym przez 739,4 tys. mieszkańców było 31 miast w których mieszkało 74,1% ogółu ludności. Wałbrzych liczył wówczas 139,2 tys. mieszkańców, Świdnica-64,9 tys., Dzierżoniów-38,0 tys., Bielawa-34,4 tys., Kłodzko-30,9 tys., Nowa Ruda-27,2 tys., Świebodzice-24,8 tys., Boguszów-Gorce-18,6 tys., Strzegom-17,8 tys., a Ząbkowice Śląskie-17,5 tys. Z województwa tego pochodziło 85,3 % krajowej produkcji magnetofonów i dyktafonów powszechnego użytku, 46,2% wagonów towarowych, 30,8% tkanin bawełnianych i bawełnopodobnych, 8,1% koksu z węgla kamiennego, 6,6% odbiorników radiofonicznych, 6,4% tkanin jedwabnych i jedwabnopodobnych, 3,8% tkanin lnianych i konopnych,

¹² RS 1996, s. 136.

¹³ *Encyklopedia Geograficzna...*, s. 381; RS 1996, s. 136.

3,3 % maszyn i urządzeń do robót budowlanych, drogowych i melioracyjnych. I w tym województwie napływ tanich zagranicznych wyrobów i prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych doprowadziły do dużego bezrobocia. W końcu 1995 r. zarejestrowanych bezrobotnych było w nim 76 tys., co stanowiło 25,1% osób czynnych zawodowo¹⁴.

Wymienione województwo odznaczały się co prawda wysoką urbanizacją, ale w nowych warunkach ekonomicznych, w gospodarce rynkowej, początkowo radziły sobie słabo i bez użycia nowych instrumentów ekonomicznych nie były w stanie uporać się z narastającymi problemami społeczno-gospodarczymi, a zwłaszcza z ogromnym bezrobociem. Wspólne działania władz centralnych i samorządowych ostatecznie doprowadziły do utworzenia na ich terenie SSE, które miały zahamować i zmienić niekorzystny stan rzeczy.

15 kwietnia 1997 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie o utworzeniu Legnickiej SSE. Została ona utworzona na powierzchni 381,69 ha położonej na terenie Legnicy, Polkowic i gminy Gromadka. Strefa została utworzona na 20 lat i inwestorzy którzy chcieli uzyskać w niej całkowite zwolnienie z podatku dochodowego winni zainwestować co najmniej 850 tys. ECU. Przy niższych inwestycjach zwolnienie z podatku docho-

dowego obejmowało zainwestowaną kwotę, lub 10% miesięcznego dochodu na każdych 10 zatrudnionych pracowników¹⁵.

Celem strategicznym strefy było tworzenie alternatywnych miejsc pracy wobec monokultury przemysłu miedziowego, wykorzystanie potencjalnych możliwości rozwoju regionu, i zagospodarowanie terenów zdegradowanych przez wojska radzieckie, które w miejscowości Krzywa posiadały bazę składającą się z autoparku, magazynów paliw, punktu przygotowania rakiet, schronów, składów amunicji, lotniska, obiektów mieszkalnych i gospodarczych. Cały ten teren był ogromnie zdewastowany i do adaptacji mogło się nadawać tylko kilka obiektów o powierzchni około 20 tys. m².

Na terenie strefy miały być preferowane przemysły branży maszynowej, metalowej, motoryzacyjnej i chemicznej oraz przetwórstwo „roślin przemysłowych-ze względu na dostępność surowca uprawianego w ochronnych strefach kopalń i hut”¹⁶.

15 kwietnia 1997 r. Rada Ministrów podjęła też decyzję o utworzeniu Wałbrzyskiej SSE. Invest-Park. Strefa ta początkowo liczyła 256,43 ha obszaru i podzielona została na 4 podstrefy: Dzierżoniów, Kłodzko, Nowa Ruda i Wałbrzych. Z uwagi na wykwalfikowanie pracowników zamierzano w niej preferować przemysł motoryzacyjny,

¹⁴ *Encyklopedia Geograficzna...*, s. 402; RS 1996, s. 136.

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1995 r. w sprawie ustanowienia legnickiej specjalnej strefy ekonomicznej, Dz. U. 1997, nr 44, poz. 274.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 grudnia 1997 r. w sprawie ustalenia planu rozwoju legnickiej specjalnej strefy ekonomicznej, Dz. U. 1997, nr 153, poz. 1003.

elektrotechniczny, maszynowy i tworzyw sztucznych. Szczególnie preferowani byli inwestorzy strategiczni – firmy krajowe i zagraniczne angażujące duże kapitały i zatrudniające znaczną liczbę pracowników¹⁷.

Względy ekonomiczne zadecydowały również o utworzeniu w drugiej połowie 1997 r. Kamiennogórskiej SSE Małej Przedsiębiorczości. Początkowo liczyła ona 234 ha powierzchni położonej na terenie Kamiennej Góry, Jawora, Lubania i Nowogrodzieńca. Każdy podmiot po uzyskaniu zezwolenia i zainwestowaniu w strefie co najmniej 400 tys. ECU, lub po zatrudnieniu 40 pracowników przez 10 lat uzyskiwał całkowite zwolnienie z podatku dochodowego, a prze z kolejne 10 lat w 50%. Przy niższych inwestycjach z podatku zwolniona była równowartość poniesionych nakładów, lub 25% miesięcznego dochodu na każdych 10 zatrudnionych pracowników. Podmioty, które nie miały praw do zwolnień, mogły podobnie jak w innych strefach podwyższać stawki amortyzacyjne od środków trwałych do współczynnika 4,0, mogły też alternatywnie wydatki związane z zakupem wartości niematerialnych i prawnych zaliczyć do kosztów przychodu¹⁸.

Kamiennogórska SSE MP objęła tereny pozostających w upadku zakładów Lena

S.A i Tkalni Jedwabiu Floreta. Założono, że w strefie będą preferowane małe i średnie przedsiębiorstwa z branży włókienniczej, tekstylnej, elektromaszynowej i obuwniczej, a pozyskiwanie inwestorów będzie realizowane przez promocję adresową, współpracę z agencjami rządowymi i pozarządowymi, dystrybucję materiałów promocyjnych. W przypadku inwestycji, której koszty przekraczały 10 mln ECU, zarządzający strefą winien wystąpić do ministra właściwego do spraw gospodarki o opinię¹⁹.

Utworzone strefy na tle innych powstałych w 1997 r. szczególnie się nie wyróżniały tak pod względem obszaru jak i zwolnień podatkowych. W rozporządzeniach o utworzeniu Legnickiej SSE i Wałbrzyskiej SSE nie było zapisów o ewentualnych zmianach podatkowych związanych z przystąpieniem Polski do UE. Natomiast w rozporządzeniu o utworzeniu Kamiennogórskiej SSE MP i w dokumentach odnoszących się do innych stref utworzonych w drugiej połowie 1997 r. zapis „zwolnienia od podatku dochodowego i preferencje (...) mogą ulec zmianie w celu ich dostosowania do zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej jako członka Unii Europejskiej” już się znajdował, co dla inwestorów było

¹⁷ Rozporządzenie rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1997 r. w sprawie ustanowienia Wałbrzyskiej Specjalnej strefy Ekonomicznej, Dz. U. 1997, nr 46, poz. 290.

¹⁸ Rozporządzenie rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. w sprawie utworzenia specjalnej strefy ekonomicznej w kamiennej Górze, Dz. U. 1997, nr 135, poz. 903.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie ustalenia planu rozwoju Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości, Dz. U. 1999, nr 35, poz. 329.

pewnym ostrzeżeniem, a władzom dawało podstawę do zmian podatkowych²⁰.

INWESTORZY I PRODUKCJA W STREFACH DO 2000 ROKU

We wszystkich strefach utworzonych w latach 1995-1997 szczególnie liczono na inwestorów strategicznych, którzy na trwałe zwiążą się z regionem, a ich inwestycję będą trwałymi ogniwami produkcyjnymi. Pozyskanie takich inwestorów było niezwykle ważne, bowiem od ich aktywności i możliwości kooperacyjnych w dużej mierze uzależniony był napływ dalszych inwestycji. Pozyskanie zwłaszcza kilku znaczących inwestorów już na początku istnienia strefy dobrze rokowało o jej rozwoju i przyszłości.

Każdy inwestor ubiegający się o pozwolenie na działalność w strefie winien spełniać podstawowe kryteria co do wielkości inwestycji i zatrudnienia i postępować według ustalonych procedur. Procedury te nie były identyczne we wszystkich strefach, aczkolwiek w wielu przypadkach były zbieżne. W wielu strefach procedura ta rozpoczynała się od zgłoszenia inwestora, lub ogłoszenia w prasie „zaproszenia do rokowań”. Od ogłoszenia prasowego w ciągu kilku tygodni mogli zgłaszać się inwestorzy, po czym komisja wyłoniona przez zarządzającego strefą analizowała oferty, przeprowadzała rokowania z inwestorami, i sporządzała re-

komendacje do zatwierdzenia przez zarząd strefy. Po zatwierdzeniu rekomendacji inwestor uzyskiwał zezwolenie, mógł realizować zakup działki w strefie, rozpocząć inwestycję, a następnie produkcję korzystając ze zwolnień i ulg podatkowych.

Do połowy 1999 r. w Legnickiej SSE wydano 10 zezwoleń na działalność gospodarczą. W podstrefie legnickiej pierwsze zezwolenie otrzymała firma Winkelmann Polska Sp. z o.o., reprezentująca kapitał niemiecki, która następnie zakupiła 8,7 ha obszaru, na inwestycję planował wydać 52,8 mln zł i produkować pojemnościowe podgrzewacze wody. Kolejne zezwolenie otrzymały: Uzin Polskie Produkty Budowlane Sp. z o.o. reprezentująca również kapitał niemiecki i produkująca szpachle uszczelniające do budownictwa, Wiessmann Technika Grzewcza Sp. z o.o. produkująca kotły CO i firma Gruca S.C. reprezentująca kapitał polski i produkująca odzież sportową²¹.

W tym samym okresie w podstrefie Polkowice wydano 3 zezwolenia. Royal Europa Sp. z o.o. po uzyskaniu zezwolenia na inwestycję zamierzała wydać 36 mln zł i produkować elementy do budowy domów i siding. Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o., zamierzała zakupić 12 ha, na inwestycję wydać 480 mln zł i produkować silniki Diesla. Z kolei firma Sitech Sp. z o.o. zadeklarowała nakłady inwestycyjne w wysokości 70 mln zł i podjęcie

²⁰ A. Muńko, *Specjalne Strefy Ekonomiczne w Polsce w świetle wspólnotowych reguł pomocy państwa*, (W:) „Wspólnoty Europejskie” 1998, nr 1, s. 21

²¹ Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna /Firmy istniejące na terenie LSSE/, <http://www.strefa-legnica.com>

produkcji siedzeń samochodowych. Ogółem do połowy 1999 r w Legnickiej SSE zagospodarowano 103 ha obszaru i zrealizowano inwestycje w wysokości 442,5 mln zł²².

W sąsiedniej Wałbrzyskiej SSE Invest-Park w tym okresie wydano 19 zezwoleń na działalność gospodarczą, lecz tylko 9 firm rzeczywiście ją podjęło. W podstrefie Wałbrzych liczącej na początku istnienia 133 ha obszaru zezwolenia otrzymały Toyota Motor Manufacturing Poland Sp. z o.o., produkująca skrzynie przekładniowe do samochodów, Cersanit III S.A. producent płytek ceramicznych i armatury sanitarnej, Faurecia-Wałbrzych Sp. z o.o. produkująca przekładnie kierownicze i Takata Petri Sp. z o.o., produkująca poduszki powietrzne i wyposażenia do samochodów.

Kilka zezwoleń wydano też w podstrefie Dzierżoniów, położonej w zachodniej części miasta na gruntach niezabudowanych. Zezwolenia otrzymały między innymi: Metzeler Automotive Profile System Polska Sp. z o.o., specjalizująca się w produkcji szyb samochodowych i uszczeltek, Orion Sp. z o.o., producent piany poliuretanowej i klei do budownictwa, Henkel Cersanit Sp. z o.o., producent suchych zapraw klejowych i materiałów budowlanych, Broen DZT S. A. producent armatury sanitarnej i Libra Sp. z o.o., producent klei dla budownictwa i farb ekologicznych. Z kolei w podstrefie Nowa Ru-

da znalazły się firmy: Euro-Corn Sp. z o.o., producent przetworów z kukurydzy i mąki bezglutenowej, a w podstrefie Kłodzko KPM Meble Kłodzko Sp. z o. o., producent mebli oraz zestawów wypoczynkowych, i General Electric Power Controls Sp. z o.o., producent elektrycznej aparatury rozdzielczej niskiego napięcia²³.

Firmy różnych branż pojawiły się też w Kamiennogórskiej SSE MP. Do połowy 1999 r. wydano w niej 4 zezwolenia na działalność gospodarczą, które otrzymały: PHUP Ziolopex producent przypraw, herbaty, przypraw do grilla, wicelider na polskim rynku przypraw i ich eksporter do wielu krajów świata, firma Karko Sp. z o.o. specjalizująca się w projektowaniu i dystrybucji sprzętu oświetleniowego wewnętrznego i zewnętrznego, Kolibra Sp. z o.o. produkująca opakowania z tworzyw sztucznych i Druk-Lena S.A. specjalizująca się w poligrafii wielkoformatowej, w produkcji kolekcji stołowych oraz flag państwowych²⁴.

Według stanu na dzień 15 września 1999 r. w Kamiennogórskiej SSE MP zadeklarowane inwestycje sięgały 25,2 mln zł, a zrealizowane wynosiły tylko 1,7 mln zł, w Legnickiej SSE zadeklarowane przez inwestorów nakłady sięgały 1068,2 mln zł, a zrealizowane wynosiły 442,5 mln zł, a w Wałbrzyskiej SSE Invest-Park zadeklarowane inwestycje wynosiły 327,5 mln zł, a zrealizowane 131,1

²² Tamże.

²³ Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Invest-Park /Podstrefy, Inwestorzy/ <http://www.invest-park.com.pl>

²⁴ Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości /Inwestorzy/, <http://www.ssemp.pl>; Druk-Lena S. A., <http://www.druk-lena.com>; Karko Sp. z o. o., <http://www.karko.pl>; Ziolopex, <http://www.ziolopex.com.pl>

mln zł. Z zadeklarowanych inwestycji najwyższy poziom ich realizacji był więc w Legnickiej SSE (41,4%), w Wałbrzyskiej SSE Invest-Park (40,0%), a najniższy w Kamienogórskiej SSE MP (6,7%)²⁵.

Od chwili uzyskania zezwolenia do podjęcia produkcji przeważnie upływało kilkanaście miesięcy. W tym okresie inwestorzy wznosili obiekty produkcyjne, administracyjne, socjalne, poszukiwali i nawiązywali kontakty handlowe z podmiotami krajowymi i zagranicznymi, zatrudniali firmy budowlane, montażowe, usługowe, ich działki stawały się wielkimi placami budowy. Wszystkie budynki wznoszone w strefach budowane były już w nowych technologiach zapewniających funkcjonalność, energooszczędność i estetyczny wygląd.

Pierwsze planowane inwestycje w SSE przeważnie były zaniżone w stosunku do rzeczywistych kosztów. Przykładowo firma Winkelmann Polska Sp. z o.o., w Legnickiej SSE zamierzała zainwestować 52,8 mln zł, a rzeczywiste jej nakłady finansowe zamknęły się kwotą 227 mln zł. Firma Gruca S.A., w tej strefie planowała wydać 2,2 mln zł, a wydała 9,6 mln zł, Uzin Polskie Produkty Budowlane Sp. z o.o., planowała wydać 8,8 mln zł, a wydała 11,8 mln zł, Wiessmann Technika Grzewcza Sp. z o.o., planowała wydać na inwestycje 11 mln zł, a faktycznie wydała 54,2 mln zł²⁶.

Firmy polskie działające w SSE położonych w Polsce południowo-zachodniej przeważnie

nie dysponowały wysokimi kapitałami i nie deklarowały wysokich inwestycji. Często były to firmy bez większego doświadczenia w biznesie, nie posiadające stabilnych rynków zbytu, kadry menedżerskiej. Firmy te z uwagi na słabość kapitałową nie mogły też liczyć na uzyskanie wysokich kredytów w bankach krajowych i zagranicznych. Inna sytuacja była w przypadku firm zagranicznych. Firmy te z reguły dysponowały pokaźnymi kapitałami, posiadały liczne powiązania handlowe, nowoczesne technologie, laboratoria, współpracowały z ośrodkami akademickimi i naukowo-badawczymi. Firmy te na inwestycje mogły wydawać duże kwoty bez uszczerbku dla ogólnej kondycji ekonomicznej, mogły też liczyć na pomoc finansową firm-matek i na uzyskanie wysokich kredytów.

Start firm krajowych i zagranicznych w SSE nie był więc równy i chociaż firmy polskie licznie przeważały to w wielkości deklarowanych i realizowanych inwestycji zdecydowanie ustępowały firmom zagranicznym.

Wraz z pojawieniem się inwestorów w strefach powstało zapotrzebowanie na różne usługi geodezyjne, bankowe, monitoring, agencje ochrony mienia, serwis. Około 2000 r. różne firmy usługowe istniały już we wszystkich SSE. Stanowiły one uzupełnienie, a zarazem przedłużenie aktywności ekonomicznej inwestorów, wpływały też na obniżenie skali lokalnego bezrobocia.

²⁵ M. Kozaczka, *Specjalne strefy ekonomiczne...*, s. 85.

²⁶ Jak w przypisie 21

Od 1 stycznia 1999 r. wszystkie analizowane SSE znalazły się w województwie dolnośląskim²⁷. W chwili powstania zajmowało ono 19 948 km² powierzchni, co stanowiło 6,4% terytorium Polski, a liczba jego mieszkańców wynosiła 2 985 tys. (7,7% ludności Polski). Obszar województwa był silnie zaludniony na 1 km² przypadało średnio 150 osób, podczas gdy przeciętna krajowa wynosiła tylko 124 osoby na km². Należy jednak nadmienić, że województwo to było nierówno zaludnione, przykładowo w powiecie górowskim na km² przypadało zaledwie 51 osób, a w powiecie dzierzoniowskim aż 236 osób. Województwo zostało podzielone na 26 powiatów i 169 gmin, a jego ogólny kształt przypominał województwo wrocławskie sprzed 1975 r. z dołączonym Głogowem i okolicami²⁸.

Województwo dolnośląskie ma charakter przemysłowo-rolniczy, jest jednostką dobrze zurbanizowaną, około 72% jego ludności mieszka w miastach. Ważniejsze w nim gałęzie przemysłu to górnictwo węgla, wydobywanie i hutnictwo rud miedzi (LGOM), przemysł włókienniczy, środków transportu, energetyczny i elektroniczny. Duże zakłady to KGHM „Polska Miedź” S.A. w Lubinie, „Pollena” S.A. we Wrocławiu, Jelcz S.A. w Jelczu-Laskowicach. Zakłady te stanowiły ważne miejsca pracy dla mieszkańców wo-

jewództwa i wraz z istniejącymi na jego terenie SSE wydatnie sprzyjały rozwojowi regionalnej wytwórczości.

FUNKCJONOWANIE STREF W WOJEWÓDZTWIE W LATACH 2000-2007

W założeniu SSE w Polsce miały stanowić zwarte obszary, lecz erozja tego założenia uwidoczniła się już w toku ich tworzenia. Już rozporządzenia RM o powołaniu kolejnych stref stwierdzały, że będą one podzielone na podstrefy. Takie rozwiązanie stało się elementem przetargowym między różnymi grupami interesu. W niektórych strefach pod uwagę brane było stanowisko największego inwestora, w innych ważne było stanowisko władz samorządowych, lub partii politycznych. Walka o strefy, a następnie o ich obsadę personalną stawała się niekiedy bardzo zacięta i obfitowała w wiele negatywnych zjawisk²⁹.

Do 2000 r. ogólna liczba podstref nie ulegała większym zmianom. Władze państwowe mimo nacisku różnych grup i podmiotów rozpoczynając negocjacje o przystąpieniu Polski do UE na ogół niechętnie wydawały decyzje o powiększeniu stref i tworzeniu nowych podstref. Stanowisko to związane było i z chłodną oceną stref przez Komisję Europejską, która co prawda

²⁷ Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Dz. U. 1998, nr 96, poz. 603.

²⁸ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w 1999 r.

²⁹ „Polityka” 28 12 1996.

nie negował ich istnienia, lecz metody stosowanej w nich pomocy publicznej, która była trudna do ustalenia między innymi z braku limitów i zasad kumulowania ulg i zwolnień podatkowych.

W połowie 2000 r. Sejm przyjął ustawę o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorstw. Pomoc ta miała być udzielana dla regionach gdzie PKB per capita był niższy niż 75% PKB UE i dla przedsiębiorców, którzy w ciągu 3 lat zainwestują co najmniej 100 tys. euro³⁰. W listopadzie 2000 r. Sejm znowelizował ustawę o SSE, która weszła w życie 1 stycznia 2001 r. Od tej pory RM mogła określić dopuszczalną wielkość pomocy publicznej w poszczególnych strefach biorąc pod uwagę poziom bezrobocia, poziom PKB i skalę regionalnych problemów związanych z restrukturyzacją okręgów przemysłowych³¹.

Znowelizowana ustawa obowiązywał od 1 stycznia 2001 r. i odnosiła się do firm, które od tej daty uzyskiwały zezwolenia. Firmy, które uzyskiwały zezwolenia przed 2001 r. funkcjonowały nadal na podstawie ustawy z dnia 20 października 1994 r. i wydanych na jej mocy rozporządzeń. Nie był to koniec zmian prawnych odnoszących się do SSE. Ustawa o ich tworzeniu była jeszcze

nowelizowana kilkakrotnie. Ostatecznie na podstawie wytycznych KE na lata 2007-2013 w województwie dolnośląskim duże przedsiębiorstwa uzyskały dopuszczalną pomoc regionalną w wysokości do 40% podatku dochodowego, średnie do 50%, a małe w wysokości do 60%³².

Częste zmiany prawne odnoszące się do SSE budziły niezadowolenie i różne postawy inwestorów. Wielu miało wątpliwości co do słuszności podjętych decyzji. Aby zapobiec stagnacji SSE spółki zarządzające nimi zintensyfikowały akcje promocyjne, rozpoczęły też zabiegi o wymianę terenów, które nie przyciągały inwestorów na obszary bardziej atrakcyjne. Działalność rządów stref skupiła się też na tworzeniu nowych podstref i powiększaniu już istniejących. Duży przyrost powierzchni stref i liczby podstref nastąpił od 2001 r. od nadmienionego roku wszystkie analizowane strefy wzbogacały się o nowe tereny. Duży udział w tworzeniu nowych podstref miały władze samorządowe, które uważały je za panaceum na zmniejszenie bezrobocia, i wzrost dochodów z podatków od osób fizycznych i prawnych.

W latach 2001-2007 w Kamiennogórskiej SSE MP powstały podstrefy w Kowarach i w Piechowicach, a jej ogólny obszar wzrósł

³⁰ Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorstw. Dz. U. 2000, nr 60, poz. 704. Ustawa weszła w życie 1 stycznia 2000 r.

³¹ Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych oraz o zmianie niektórych ustaw. Dz. U. 2000, nr 117, poz. 1228.

³² Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013. Dz. U. UE 4.3 2006. Załącznik V, C 54/43; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej. Dz. U. 2006, nr 190, poz. 1402.

z 226 ha do 241 ha. W tym okresie w Legnicka SSE powiększyła swój obszar z 382 ha do 417 ha, tworząc nowe podstrefy w Chojnowie, w Legnickim Polu, Lubiniu, Środzie Śląskiej, i w Złotoryi, a Wałbrzyska SSE Invest-Park powiększyła swój obszar z 256 ha do 1422 ha i liczbę podstref z 4 do 27. Przeważnie były to jednak małe podstrefy często liczące po kilka lub kilkanaście ha powierzchni i położone w obrębie miast. Tylko podstrefy: Wałbrzych, Oława, Wrocław, Świdnica i Żarów liczyły ponad 100 ha powierzchni i były atrakcyjnymi terenami dla inwestorów³³.

Duża liczba podstref była korzystna nie tylko dla dużych inwestorów. Również mali i średni inwestorzy nie dysponujący z reguły dużymi kapitałami, a mieszkający w pobliżu podstref mogli w nich podjąć działalność i współpracę z silniejszymi kapitałowo podmiotami. Podstrefy ożywiły szereg regionów, dały prace osobom o różnych kwalifikacjach, małym firmom budowlanym i transportowym. W połowie 2007 r. wszystkie SSE istniejące na terenie województwa dolnośląskiego zajmowały 2080 ha powierzchni, co stanowiło 0,1% jego ogólnego obszaru³⁴.

Ujemną stroną SSE były niskie wymagania stawiane inwestorom. Mimo preferencji zawartych w rozporządzeniach RM w prak-

tyce zezwolenia na działalność w strefach otrzymywali niemal wszyscy starający się o nie przedsiębiorcy. Przeważnie też nie stawiano przed nimi wysokich wymagań związanych z jakością produkcji, zaawansowaniem technologicznym, czy konieczności nawiązania współpracy z podmiotami działającymi poza strefami.

W 2001 r. w podstrefie Legnica rozpoczęła działalność C+P Systemy Meblowe Sp. z o.o., w następnym roku Brugmar Sp. z o.o., specjalizująca się w branży metalowej i w produkcji grzejników panelowych, oraz Gates Polska Sp. z o.o., produkująca pasy napędowe. W następnym roku działalność podjęły Faurecia-Legnica Sp. z o.o., produkująca akcesoria samochodowe i Animak-Kopcza S.C. producent makaronów.

W 2005 r. w podstrefie tej pojawiła się firma Tbmeca Sp. z o.o., specjalizująca się w branży motoryzacyjnej, Wiezi-Tec Sp. z o.o., producent tworzyw sztucznych, a w następnym roku Harter Automatyzacja Sp. z o.o., specjalizująca się w produkcji elementów precyzyjnych wytłaczanych, oraz ADO Sp. z o.o., specjalizująca się w produkcji rolet i firan³⁵.

Nowe firmy pojawiły się też w podstrefie Polkowice. W 2003 r. rozpoczęła w niej działalność CCC Faktory Sp. z o.o., producent obuwia, a w 2005 r. Sanden Manufactu-

³³ Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Invest-Park, /Podstrefy/, <http://www.invest-park.com.pl>; M. Kozaczka, *Specjalne strefy ekonomiczne...*, s. 115.

³⁴ Tamże.

³⁵ Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. /Firmy istniejące na terenie LSSE/, <http://www.strefa-legnica.com>; Wiezi-Tec Sp. z o.o., <http://wiezitec.pl>; Ado Sp. z o.o., <http://www.ado-international.pl>

ring Poland Sp. z o.o., produkująca elementy do klimatyzatorów samochodowych. W 2005 r. w podstrefie Legnickie Pole działalność rozpoczęła Voss Automotive Polska Sp. z o.o., produkująca części motoryzacyjne, a w podstrefie Kowary Hormann Legnica Sp. z o.o., oraz Fapol Sp. z o.o. Z kolei w podstrefie Złotoryja w 2006 r. działalność rozpoczęły 3 firmy Kuhnel Polska Sp. z o.o., Eucoso Sp. z o.o., i Ksys Polska Sp. z o.o. Pierwsza firma produkuje elementy dachowe, druga elementy konstrukcyjne, a kolejna części do AGD i elementy bitumiczne.

Od 2006 r. kilka firm rozpoczęło działalność w podstrefie Środa Śląska. Vorwera Dichtung Systeme Polska Sp. z o.o., specjalizuje się w produkcji elementów z tworzyw sztucznych, dla przemysłu motoryzacyjnego Fiuk Polska Sp. z o.o., produkuje elementy metalowe, Crop Polska Sp. z o.o., elementy i podzespoły samochodowe, a Industrial Brushes Manufacturing Sp. z o.o., szczotki do czyszczenia dużych powierzchni. Ze względu na niedotrzymanie przyjętych zobowiązań kilku firmom cofnięto zezwolenia, a kilku innym przyznano z terminem rozpoczęcia działalność w 2008 r.³⁶

W porównaniu do kilku innych stref napływ dużych inwestorów do Legnickiej SSE był dość skromny. Przykładowo w Łódzkiej SSE w latach 2001-2007 pojawili się tacy potentaci jak: BSH Sprzęt Gospodarstwa

Domowego Sp. z o.o., Gillette Poland International Sp. z o.o., Hitchinson Poland Sp. z o.o., Indesit Company Polska Sp. z o.o., Della Sp. z o.o., i Amcor Sp. z o.o. Firmy te zadeklarowały wysokie inwestycje i zatrudnienie pokażnej liczby pracowników. Della Sp. z o.o., zadeklarowała zainwestowanie około 200 mln euro i zatrudnienie około 3 tys. pracowników, Gillette Poland International Sp. z o.o., zainwestowanie 433 mln zł i zatrudnienie około 600 pracowników, a Indesit Company Polska zainwestowanie ponad 172 mln zł i zatrudnienie około 500 pracowników. Po zakończeniu inwestycji Della Sp. z o.o., będzie produkowała sprzęt i akcesoria komputerowe, monitory, głośniki, notebooki, serwery, będzie też prowadziła centrum logistyczne koncernu, a Amcor Sp. z o.o., należąca do Grupy Amcor światowego lidera w produkcji opakowań, będzie wytwarzać różnorodne opakowania dla przemysłu spożywczego³⁷.

Dzięki napływowi takich inwestorów Łódzka SSE w krótkim czasie znalazła się w czołówce polskich SSE. W 2006 r. w strefie tej ważne zezwolenia posiadało 76 firm, nakłady inwestycyjne przekroczyły 3 mld zł, a zatrudnienie 6,7 tys. osób. Dzięki SSE Łódź i region łódzki w krótkim czasie stały się zagłębiem komputerowym i sprzętu AGD³⁸.

W porównaniu do wymienionych stref jeszcze lepsza sytuacja powstała w Wał-

³⁶ Tamże.

³⁷ Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. /Nasi inwestorzy/, <http://www.sse.lodz.pl/>; „Dziennik Łódzki” 16 05 2007; „Gazeta Wyborcza” 16 05 2007; „Gazeta Prawna” 25 05 2007.

³⁸ Tamże.

brzyskiej SSE Invest-Park. Po 2000 r. pojawiło się w niej szereg nowych firm z różnych branż i deklarujących pokaźne nakłady finansowe. W podstrefie Wałbrzych znalazły się między innymi: NTS Steering System Europa Polska Sp. z o.o., producent przekładni kierowniczych, Glaverbel Silesia Sp. z o.o., producent wyrobów ze szkła dla budownictwa, Quin Polska Sp. z o.o., producent akcesoriów samochodowych i Migapol Sp. z o.o., specjalizująca się w obróbce metali i nakładaniu powłok na metale.

W podstrefie Dzierżoniów działalność rozpoczęły między innymi: Przedsiębiorstwo Pamax Sp. z o.o., producent stolarki budowlanej z PCV i z aluminium, Libra Sp. z o.o., producent klei dla budownictwa i farb ekologicznych, Harris Calivific International Sp. z o.o., producent i dystrybutor wyrobów do spawania i ciecienia, palników gazowych i elektrycznych, urządzeń kontrolno-pomiarowych, oraz Metalis Polska Sp. z o.o., producent części metalowych dla przemysłu elektrycznego, elektrotechnicznego i motoryzacyjnego³⁹.

Nowi inwestorzy pojawili się też w podstrefie Jelcz-Laskowice. Działalność rozpoczęła tam Toyota Motor Industrie Poland Sp. z o.o., produkująca silniki Diesla, Toyota Tsusho Europe Societe Anonyme producent pojemników metalowych, NTK Technimical Ceramics Sp. z o.o., producent wyro-

bów ceramicznych i świec zapłonowych. W podstrefie Świdnica działalność rozpoczęła cynkownia Galess Sp. z o.o., Electrolux Poland Sp. z o.o., producent sprzętu AGD, Colgate-Palmolive Manufacturing Poland Sp. z o.o., producent preparatów do higieny jamy ustnej i do higieny osobistej, oraz Nifico Poland Sp. z o.o., producent pierścieni, nitów i zacisków z tworzyw sztucznych.

Z kolei w podstrefie Wrocław od chwili uzyskania zezwoleń dużą aktywność wykazały Wabco polska Sp. z o.o., producent przyczep i naczip samochodowych, Fagor Mastercook S.A., producent sprzętu AGD, Polar S.A. również producent AGD, a w podstrefie Żarów Yogi Factory Poland Sp. z o.o., producent łożyska, Elektrolux Sp. z o.o., producent sprzętu AGD, T&T Polska Sp. z o.o., producent komponentów do AGD, Steel Polska Sp. z o.o., producent elementów ze stali nierdzewnej do AGD i do samochodów, Daciceel Systems Europe Sp. z o.o., producent części i akcesoriów samochodowych, oraz Colorobbia Polska Sp. z o.o., producent farb i lakierów oraz wyrobów chemicznych.

W końcu 2006 r. w strefie tej ważne zezwolenia posiadało 79 firm, które zainwestowały 5,8 mld zł i zatrudniły ponad 15 tys. pracowników. W strefie tej dominującą pozycję zdobyły firmy specjalizujące się w produkcji sprzętu AGD i sprzętu motoryzacyjnego⁴⁰.

³⁹ Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Invest-Park, /Podstrefy/ Lista przedsiębiorców/, <http://www.invest-park.com.pl>; „Gazeta Prawna” 29 05 2007.

⁴⁰ Tamże.

W porównaniu do Wałbrzyskiej SSE Invest-Park rozwój Kamiennogórskiej SSE MP w latach 2001-2007 był dość skromny. Po 2000 r. najwięcej nowych inwestorów pojawiło się w podstrefach Kamienna Góra i Nowogrodziec. W pierwszej podstrefie znalazły się m. inn. BO-WA-DEZ Sp. z o.o., producent mebli, Autocam Poland Sp. z o.o., producent części do samochodów, Metaline Sp. z o.o., producent wyposażenia do wnętrz, i Wilton Timber Products Poland Sp. z o.o., producent okien i drzwi drewnianych. Z kolei w podstrefie Nowogrodziec zezwolenia otrzymały Cerryss S.C. producent farb i lakierów, CM-3 Polska Sp. z o.o., producent kontenerów metalowych do przewozu samochodów osobowych, Weber Hydraulika Sp. z o.o., producent podnośników hydraulicznych, pomp i urządzeń ratowniczych, Novoferm Door Sp. z o.o., producent wyrobów metalowych i fabryka plastików Gliwice Sp. z o.o., specjalizująca się w produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.

W Piechowicach Ceramika Marconi Sp. z o.o., produkuje gres polerowany, płytki i elementy dekoracyjne do płytek, Konstal Sp. z o.o., w Lubaniu produkuje wyroby metalowe, Lubatex Sp. z o.o., w Lubawce wyroby tekstylne, a Elektroplas Sp. z o.o., wyroby z gumy i z tworzyw sztucznych. W końcu 2006 r. w Kamiennogórskiej SSE MP ważne zezwolenia posiadało 39 firm, inwestycje przekroczyły 1 mld zł, a zatrudnienie 3,2 tys. osób⁴¹. Ogólne wyniki funkcjonowania SSE w województwie dolnośląskim do końca 2006 r. przedstawia tabela 1.

W pierwszym kwartale 2007 r. w Legnickiej SSE pojawił się jeden inwestor zagraniczny, który zadeklarował 140 mln na inwestycje i zatrudnienie 480 pracowników, a w Wałbrzyskiej SSE Invest-Park pojawiło się 8 inwestorów w tym 6 zagranicznych, którzy zadeklarowali 342,6 mln zł nakładów inwestycyjnych i zatrudnienie 916 pracowników. W tym okresie nie pojawił się żaden nowy inwestor w Kamiennogórskiej SSE MP⁴².

Rozwój SSE w woj. dolnośląskim do 2008 r. był więc bardzo nierówny. W ciągu kilku

Tabela 1. Efekty funkcjonowania SSE w woj. dolnośląskim w latach 1999-2006.

Nazwa strefy	15 09 1999		30 09 2005		31 12 2006	
	Utworzone miejsca pracy	Inwestycje w mln zł	Utworzone miejsca pracy	Inwestycje w mln zł	Utworzone miejsca pracy	Inwestycje w zł
Kamiennogórska	496	1,7	2003	538,4	3229	1000 810 000
Legnicka	535	442,5	5030	2687,9	6729	3 125 303 215
Wałbrzyska	932	131,1	10596	4269,9	15055	5 872 072 472

Źródło: M. Kozaczka, *Specjalne strefy ekonomiczne...*, s. 85, 141, 144; „Gazeta Prawna” 29 05 2007, s. 13.

⁴¹ Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A., /Nasi inwestorzy/, <http://www.sse.mp.pl>; Cerryss S.C., <http://www.cerryss.com.pl>; Weber Hydraulika Sp. z o.o., <http://www.weber.de>; Ceramika Marconi Sp. z o.o., <http://www.cmarconi.pl>; Nowogrodziec /gospodarka?, <http://www.nowogrodziec.pl>

⁴² „gazeta Prawna” 29 05 2007, s. 13.

lat dominacja Wałbrzyskiej SSE Invest-Park stała się pełna, a na proces ten złożyło się wiele czynników w tym aktywność spółek zarządzających strefami, atrakcyjność strefy, stan infrastruktury, stan połączeń kolejowych i drogowych, kierunki produkcji.

W latach 1997-2007 planowane zatrudnienie nie zostało osiągnięte w Kamiennogórskiej SSE MP. Również i oddziaływanie regionalne tej strefy jest dość skromne. Z dotychczasowych badań wynika, że każde 1000 miejsc pracy w strefie przyczynia się do powstania około 350 miejsc pracy w jej otoczeniu⁴³. Przyjmując taką podstawę można obliczyć, że w okolicy Kamiennogórskiej SSE MP do połowy 2007 r. powstało około 1300 miejsc pracy, w otoczeniu Legnickiej SSE około 2550 miejsc pracy, a w okolicy Wałbrzyskiej SSE Invest-Park około 5700 miejsc pracy. W sumie do połowy 2007 r. w SSE woj. dolnośląskiego zatrudnienie znalazło około 27,5 tys. osób, a w ich otoczeniu około 9,5 tys. osób.

Obok zatrudnienia jak największej liczby pracowników strefy miały do spełnienia wiele innych zadań, w tym pozyskanie kapitału zagranicznego, dywersyfikacja produkcji, zwiększenie eksportu. Z zadań tych do 2008 r. najlepiej wywiązała się Wałbrzyska SSE Invest-Park. Dobrze funkcjonował też spółka zarządzająca tą strefą. Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o. Głównie z tytułu sprzedaży ziemi inwestorom. w 2002 r. wy-

pracowała ona zysk w wysokości 1,8 mln zł, w 2004 r. – 4 mln zł, a w 2005 r. – 7 mln zł⁴⁴.

UWAGI KOŃCOWE

SSE w woj. dolnośląskim istnieją od kilku lat, i dzięki nim wydatnie wzrosła kondycja ekonomiczna i finansowa wielu gmin i powiatów. Wzrosły ich dochody z tytułu udziału w podatkach dochodowych od osób fizycznych i prawnych, a tym samym zwiększyły możliwości pozyskiwania funduszy unijnych. Strefy przyczyniły się do stabilizacji ekonomicznej województwa, na ich istnieniu skorzystał również budżet państwa.

Do końca 2006 r. jeden inwestor przeciętnie zainwestował w Kamiennogórskiej SSE MP 25,6 mln zł, w Legnickiej SSE – 63,7 mln zł, a w Wałbrzyskiej SSE Invest-Park 74,3 mln zł. Największe zmiany w dywersyfikacji produkcji w analizowanym okresie miały miejsce w Wałbrzyskiej SSE Invest-Park, gdzie produkcja sprzętu AGD i motoryzacyjnego przybrała duże rozmiary.

Dla wielu zwłaszcza mniejszych miast woj. dolnośląskiego powstanie podstref ekonomicznych miało ogromne znaczenie. W ciągu kilku lat w ich ogólnym rozwoju podstrefy mocno się już zaznaczyły i ich rola w dalszych latach niewątpliwie będzie wzrastała. SSE w województwie stały się ważnymi miejscami w tworzeniu nowoczesnej infrastruktury, nowych dobrze wypo-

⁴³ *Dziesięć lat doświadczeń pierwszej polskiej specjalnej strefy ekonomicznej 1995-2005* pod red. B. Domańskiego i K. Gwosdz, Kraków 2005, s. 197.

⁴⁴ Specjalne Strefy Ekonomiczne na koniec 2005 r. <http://www.mgip.gov.pl>

sażonych i estetycznych miejsc pracy, wzrostu eksportu i PKB. Stanowią one ważne wsparcie procesów restrukturyzacyjnych., ich ogólne osiągnięcia są pokaźne, aczkolwiek jeszcze nie na miarę pełnych możliwości i oczekiwań społecznych.

LITERATURA

- Bazydło A., Smętowski M., Specjalne strefy ekonomiczne -światowe zróżnicowanie instrumentu [w:] Polskie specjalne strefy ekonomiczne – zamierzenia i efekty, praca zbiorowa pod red. E. Kryńskiej, Warszawa 2000
- Domański B. Gwosdz K., Dziesięć lat doświadczeń pierwszej polskiej specjalnej strefy ekonomicznej, Kraków 2005
- Encyklopedia Geograficzna Świata. T. X. Polska, Kraków 1997
- Gonczarow W., Sbitniew A., Specjalne strefy ekonomiczne na Ukrainie [w:] „Ekonomia i Organizacja Przedsiębiorstwa”, Warszawa 2000, nr 7
- Kozaczka M. , Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce 1995-2007, Lublin 2007
- Kozaczka M., Rozwój specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 1995-2005, [w:] Społeczeństwo i Rodzina. Stalowowolskie Studia KUL, Stalowa Wola 2007, nr 11
- Majcherek J., Pierwsza dekada III Rzeczypospolitej 1989-1999, Warszawa 1999
- Muńko A., Specjalne Strefy Ekonomiczne w Polsce w świetle wspólnotowych reguł pomocy państwa [w:] „Wspólnoty Europejskie” 1998
- Rocznik Statystyczny (RS) 1996
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w 1999 r.
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r o specjalnych strefach ekonomicznych. Dz. U. 1994, nr 123, poz. 600.
- Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych oraz o zmianie niektórych ustaw. Dz. U. 2000, nr 117, poz. 1228
- Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Dz. U. 1998, nr 96, poz. 603
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorstw. Dz. U. 2000, nr 60, poz. 704
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 grudnia 1997 r. w sprawie ustalenia planu rozwoju legnickiej specjalnej strefy ekonomicznej, Dz. U. 1997, nr 153, poz. 1003
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie ustalenia planu rozwoju Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości, Dz. U. 1999, nr 35, poz. 329
- Rozporządzenie rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. w sprawie utworzenia specjalnej strefy ekonomicznej w kamiennej Górze, Dz. U. 1997, nr 135, poz. 903
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1995 r. w sprawie ustanowienia legnickiej specjalnej strefy ekonomicznej, Dz. U. 1997, nr 44, poz. 274

Rozporządzenie rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1997 r. w sprawie ustanowienia Wałbrzyskiej Specjalnej strefy Ekonomicznej, Dz. U. 1997, nr 46, poz. 290

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustanowienia specjalnej strefy ekonomicznej w Mielcu. Dz. U. 1995, nr 107, poz. 526;

<http://www.druk-lena.com>

<http://www.invest-park.com.pl>

<http://www.karko.pl>

<http://www.Liepaja-sez.lr>

<http://www.pl-brh.si>

<http://www.poltrade.lr>

<http://www.sse.lodz.pl>

<http://www.ssemp.pl>

<http://www.strefa-legnica.com>

<http://www.ziolopec.com.pl>

SŁOWA KLUCZOWE

Specjalna Strefa Ekonomiczna, województwo dolnośląskie, rozwój, inwestycje, zagraniczny kapitał, nowe technologie.

STRESZCZENIE

Celem tworzenia SSE w krajach rozwijających się jest zwiększenie zatrudnienia, przyciągnięcie inwestorów i kapitałów zagranicznych, nowych metod zarządzania i nowych technologii. Strefy przyczyniają się do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz zwiększenia eksportu. W krajach rozwijających się SSE tworzone są na

wydzielonych obszarach o powierzchni 200-1000 ha.

Ustawa o tworzeniu SSE została uchwalona przez Sejm w 1994 roku. Pierwsza SSE w Polsce utworzona została w Mielcu w 1995 roku. Celem jej powstania było głównie rozwiązanie regionalnych problemów społeczno-gospodarczych związanych z dużym bezrobociem. SSE w województwie dolnośląskim w ciągu kilku lat przyczyniły się do znacznej poprawy sytuacji finansowej gmin i powiatów. Autor uważa, że w kolejnych latach będą nadal wpływały korzystnie na rozwój regionu.

SUMMARY

The purposes of creating Special Economic Zones (SEZ) in developing countries are increasing employment, attracting foreign investors and capital, implementing new managing methods and new technologies. The Zones cause development of local enterprise and increasing export. In developing countries SEZs are located on the areas of 200-1000 hectares.

The act about creating SEZ was passed by Parliament in 1994. The first SEZ was created in Mielec in 1995. The purpose of its creation was mainly solving regional problems with high unemployment. SEZs in Lower Silesia Province caused great improvement of economic situation in the province in the period of a few years. The author claims that SEZs will cause further improvement in the province in the next few years.

Nota o autorze:

dr hab. Marian Kozaczka (prof. KUL), WZNoS KUL Jana Pawła II w Stalowej Woli, Instytut Ekonomii, Katedra Teorii i Polityki Ekonomicznej